

Varga Katalin Gimnázium
Arany János Tehetséggondozó Program

1. A program célja és általános jellemzői

A 2000 óta működő, országos lefedettségű **Arany János Tehetséggondozó Program** - a magyar köznevelés rendszerében - a tehetséggondozás egyik sajátos, a hátránykompenzáció feladatát is figyelembe vevő, formáját valósítja meg. A program dinamikusan változó, az indításakor megfogalmazott alapelvek mentén fejlődő, összetett tehetségfejlesztő rendszer. A tehetségazonosítás alapját biztosító bemeneti mérések eredményeinek figyelembevételével kiteljesedő pedagógiai folyamatokba és tevékenységekbe tudatosan épülnek be a tehetségfejlesztés legfontosabb elemei (képesztésfejlesztés, hatékony tanulási stratégiák kialakítása, gazdagítás, differenciálás, gyorsítás, személyiségfejlesztés, tanácsadás, hatásvizsgálat), melyek a legtöbb programelemben nem különülten, hanem komplex módon vannak jelen.

A program célja a térségi, szociokulturális és/vagy szociális hátrányokkal küzdő, rászoruló, de átlag feletti képességgel bíró tehetséges diákok:

- tehetségterületeinek feltárása és azok összetett fejlesztése,
- hátrányos helyzetükből fakadó lemaradásuk leküzdésének támogatása,
- eredményes felkészülésük segítése a középiskola megkezdésére, az ottani követelmények sikeres teljesítésére, és arra, hogy esélyük legyen tanulmányaik felsőoktatási intézményben történő folytatására.

A program céljait, *ötévfolyamos* (egy előkészítő és négy középiskolai év) képzés keretében, a résztvevő érettségit adó középiskolák és a kollégiumok, összehangolt tehetséggondozó nevelő és oktató tevékenység keretében valósítják meg. A iskolánk a Varga Katalin Gimnázium és a Szolnok Városi Tehetséggondozó Szakkollégium egyenrangú partnerként közösen alakítják ki éves munkatervüket, megállapodnak a szervezési és finanszírozási kérdésekben, amit minden tanév elején írásba foglalnak.

A programba felvett diákok, 9/AJTP – gazdagító évben önálló osztályt képeznek a 9. évfolyamtól az Általános Tehetséggondozó Programban (ÁTP) résztvevő diákokkal alkotnak egy osztályt. Az AJTP tanulói valamennyien kollégisták, ahol a jogszabályi előírások figyelembe vételével, egy-egy kollégiumi csoportot alkotnak.

A program országos irányítása az oktatásért felelős minisztériumban történik. A program országos megvalósítását az AJTP Szakmai Tanácsadó Testület (a továbbiakban: SZTT) segíti. Az SZTT delegált és választott, valamint szakértő megfigyelő (minisztériumi képviselő) tagokból áll. A program szakmai fejlesztését, intézményeinek szakmai érdekképviselését, valamint a program működésével kapcsolatos egyeztetési és szervezési feladatokat az Arany János Tehetséggondozó Program Intézményeinek Egyesülete (a továbbiakban: Egyesület) látja el. Az Egyesület a tagok által elfogadott alapszabályzat szerint működik, tisztségviselőit a közgyűlés választja. A program helyi megvalósításáért a Varga Katalin Gimnázium igazgatója felelős. A programban vállalt feladatok végrehajtását a programfelelős, és Szolnok Város Tehetséggondozó Szakkollégium szakmai igazgatóhelyettese irányítja és hangolja össze.

Az **Arany János Tehetséggondozó Program (AJTP)** céljai, feladatai, tevékenységei megjelennek az alábbi jogszabályokban:

- A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 95. §-a (1) bekezdésének j) pontja AJT programleírása.
- 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről.
- 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról.
- kimenő rendszerben:
  - 110/2012. (IV. 4.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról
  - 51/2012. (XII.21.) EMMI rendelet a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről
  - 59/2013. (VIII.9.) EMMI rendelete a Kollégiumi nevelés országos alapprogramjának a kiadásáról
- felmenő rendszerben:
  - 5/2020. (I.31) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012 (VI.4.) Korm. rendelet módosításáról
  - a 2020-as NAT-hoz illeszkedő tartalmi szabályozók:
    - Kerettanterv a gimnáziumok 7-12. évfolyamára
    - Arany János Tehetséggondozó Program kerettanterve
    - A kollégiumi nevelés országos alapprogramja:
      - Az Arany János Tehetséggondozó Program kollégiumi tevékenység- és foglalkozás rendszere
- 326/2013. (VIII.30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról.
- 204/2020. (V.14.) Korm. rendelet az Arany János Programok megvalósítását szolgáló támogatás és ösztöndíjtámogatás rendjéről és feltételeiről.
- 1220/2020. (V. 14.) Korm. határozat az Arany János Tehetséggondozó Programban és az Arany János Kollégiumi Programban nyújtott ösztöndíj kifizetéséhez szükséges többletforrásigény biztosításáról.
- az aktuális tanév rendjéről szóló rendelet

2. A program nevelési-oktatási tevékenysége

2.1. Beválogatás

2.1.1. A programba felvehető tanulók köre (célcsoport)

A program tehetséges, és az oktatásért felelős minisztérium által elkészített pályázati felhívásban meghatározott hátrányok valamelyikével bíró tanulóknak szól. Közülük az a tanuló kerülhet be a programba, aki a pályázati felhívásban meghatározott pályázat benyújtása mellett, „megfelelt” minősítést kap az országosan egységes beválogatáson. A beválogatási folyamat egységesen elfogadott részeit, és menetét a pályázati kiírás, és az adott tanév rendjéről szóló rendelet tartalmazza. A felvételi sorrendet a tanulók összesített eredményei határozzák meg. A legmegfelelőbb pályázók beiskolázása érdekében az intézmények regionálisan áttekintik, szükség szerint koordinálják a beválogatást.

2.2. Tehetséggondozást segítő hátránykompenzáció, tanulmányi ösztöndíj

A programba felvett diákok többféle hátránnyal érkeznek, melyek közül az egyik legjellemzőbb a szociokulturális hátrány. Ennek csökkentése érdekében, a hagyományos pedagógiai eszközök alkalmazása mellett, fontos a kollégiumi léthez elengedhetetlen együttélési normák elsajátításának elősegítése, a szociális konformitás fejlesztése, a tanulók sikeres integrálása az intézményi közösségbe. Kiemelkedő feladat a motiváció, az elkötelezettség erősítése, a kulturális szükségletek iránti igény felkeltése, a társadalmilag elvárt magatartásformák kialakítása.

Különösen hangsúlyos az előkészítő, úgynevezett 9/AJTP évfolyam, gazdagító, melynek a legfontosabb pedagógiai feladata a diákok alapos megismerése, az életviteli technikák elsajátíttatása, a komplex tehetséggondozáshoz szükséges támogató légkör, értékrend, viselkedési kultúra, ismeretszerzési technikák kialakításának elősegítése, megszilárdítása.

A programnak - a családi, környezeti háttér ismeretében – személyre szóló szociális segítséget is nyújt a tanulók szocializációját hátráltató anyagi nehézségekből fakadó problémák ellensúlyozására. Az intézmények országosan azonos elveken nyugvó szociális támogatási rendszert működtetnek saját arculatukra formálva, saját maguk által elfogadott szabályrendszer alapján.

A programban résztvevő tanulók, eredményes tanulmányi munkájuknak elismerése érdekében a 2022/2023-as tanévtől tanulmányi ösztöndíjban részesülnek, melynek mértékét és odaítélésének szabályait kormányrendelet határozza meg.

2.2.1. A célok támogatását segítő tevékenység

A program kiemelt célja:

- az esélyteremtés, szociális, kulturális, gazdasági háttérrel rendelkező szülők gyermekeinek egyenlő esélyeket biztosító nevelési-oktatási és támogatási rendszer kialakítása, a társadalmi mobilitás elősegítése
- versenyképes tudás megszerzése
- tehetséggondozás, személyiség- és képességfejlesztés,

Hátránykompenzációt elősegítő pedagógiai eljárásokat a program által kidolgozott iskolai kerettanterv és a kollégiumokra vonatkozó kollégiumi tevékenység- és foglalkozásrendszer tartalmazza. Ezekben belül speciális elemként jelenik meg az *Arany János-i blokk*, az évi, minimum 6 programhétvége megszervezése, valamint az előkészítő évfolyam kollégiumi időkeretébe beépített életmód – *életvitel foglalkozás*.

A tanulók anyagi és szociális helyzetének alapos megismerése képezi a szociális jellegű támogatások mértékének és formájának meghatározását, melyek a juttatások két nagy csoportját alkotják:

- *tehetségkibontakoztatást segítő támogatások* például: zeneiskolai tandíj, színház- és/vagy hangversenybérlet, könyvtárfejlesztés, uszodai belépők, stb.
- *szociális támogatás* például étkezési, utazási valamint egyéb eseti – ruházati, egészségügyi, taneszköz – támogatások.

Tanulmányi ösztöndíj: a kormányrendeletben meghatározott szabályzók egységes végrehajtását biztosító eljárásrendet, az oktatásért felelős minisztérium javaslata alapján, az intézmények egységesen a fenntartókkal közösen alakítják ki.

2.3. Kompetenciafejlesztés

Tantárgyi tehetséggondozás; érettségire felkészítés, országos tanulmányi versenyekre (ezen belül az AJTP-s versenyekre) való felkészítés; legalább B2 szintű nyelvtudás megszerzése, legalább ECDL vizsga szintű informatikai tudás elsajátítása, gépjármű vezetési engedély megszerzése.

Ezen területek fejlesztésének elsődleges színterei a tanórai, illetve a tanóra jellegű foglalkozások, melyeken korszerű oktatási stratégiák adaptív alkalmazása elengedhetetlen feltétele a célok elérésének. A foglalkozások elosztását a VKG és SZVTSZK minden tanév elején egyeztetési és munkatervében meghatározza.

A tantárgyi és nem tantárgyi tehetséggondozás érdekében a személyiséget komplex egészként tekintjük, tanulóink számára felkészítő foglalkozásokat és a mentorálási alkalmakat biztosítunk.

Legalább **B2 szintű nyelvvizsga** megszerzése érdekében az előkészítő évfolyamon kötelező jelleggel, a magasabb évfolyamokon - szükség szerint - emelt óraszámot biztosítanak, helyi próbanyelvvizsga lehetőségeket szerveznek, célnyelvi területen gyakorlási lehetőségeket alakítanak ki.

A **digitális kultúra sokoldalú fejlesztésének** követelménye a program fő célkitűzései közé tartozik, támogatjuk az **ECDL moduljainak** elsajátítását és vizsgák letételét (Basic), illetve az átlagosnál magasabb szintű érdeklődéssel, képességgel rendelkező tanulók esetében az *ECDL Standard és Advanced modulok teljesítését*.

Az intézmények **támogatják a gépjármű vezetési engedély megszerzését** és ennek érdekében a tanulók számára külön időkeretet biztosítanak. A

Tanulásmódszertan a tanulók tudásbeli és kulturális különbségeinek leküzdésére irányuló hátránykompenzációnak lényeges alapeleme a tanulásmódszertan és **egyéni képességfejlesztés** valamint az **önismereti program**, összefoglaló néven az **Arany János-i blokk**. Ezek a foglalkozások lehetőséget biztosítanak a tanuló személyiségének és képességeinek, készségeinek fókuszált fejlesztésére. Cél, hogy a nevelő és oktató munka folyamata során a tanulóknak ne csak

az intellektuális képességei, hanem a személyiség és tehetség valamennyi tényezője fejlesztésre kerüljön. Ezen programelemek a program kerettantervében meghatározottaknak megfelelően valósulnak meg. A kerettantervekben megjelenő speciális tréning jellegű, csoportmunkán alapuló, élmény- és tevékenységközpontú foglalkozások megvalósítása érdekében, a VKG és SZVTSZK közötti megállapodás figyelembevételével, legalább heti egy-egy összevont, 90 perces időkeretet biztosítanak.

Mérések, pedagógiai-, pszichológiai mérések rendszere, melyek eredménye felhasználásra kerül az egyéni tehetségfejlesztő tervek elkészítésébe, az alkalmazott módszerek meghatározásába és azok végrehajtásába. Ezen fejlesztési tervek segítségével megteremtődik egy olyan tudatosan megtervezett tanulási-tanítási környezet kialakításának lehetősége, melynek alapvető jellemzője a tanórai és tanórán kívüli differenciált foglalkoztatás különböző szervezeti formáinak megvalósítása. A mérések eredményeit az egyéni fejlesztési program elkészítése során a programfelelősök, a fejlesztéssel megbízott pedagógusok, szakemberek (pl.: iskola pszichológus, fejlesztő pedagógus) használhatják.

A speciálisan az AJTP-be jelentkező gyermekek számára összeállított beválogató képességvizsgálat területei a következők:

- szövegértés
- kognitív teljesítmény
- figyelem, koncentráció
- vizuális emlékezet
- verbális emlékezet
- analógiás gondolkodás
- problémamegoldó gondolkodás

9/AJTP – 12. AJTP pszichológiai tesztsjei:

- Kognitív Profil Teszt
- KATT: Kognitív- és Affektív Teszt
- Tanulási stílus
- Motivációs profil
- Érdeklődés térképe
- Információfeldolgozási profil
- Super-féle munkaérték kérdőív
- Holland munkaérdeklődés kérdőív

2.4. Személyiségfejlesztés, közösségfejlesztés

A kollégiumi programhétvégék, tanulmányutak a kollégium szervezésében megvalósuló programelemek, a program kollégiumi tevékenység- és feladatrendszerében foglaltak alapján valósulnak meg, a kollégium helyi programjának megfelelően. A kollégium szervezésében megvalósuló programelemek tematikus felépítése nagyban segíti a tanulók személyiségének komplex fejlesztését, a közösséghez tartozás élményének megtapasztalását, a közösségi együttélés gyakorlását és a tehetségek felszínre kerülését.

A komplex személyiségfejlesztés és a közösségépítés egyik leghatékonyabb formája a tanulmányi kirándulások megvalósítása. Az iskolai és kollégiumi szervezésű kirándulások, illetve a programhétvégék során valósítható meg ez a cél. A tanulmányi kirándulások szervezésénél

figyelembe kell venni a fokozatosság elvét, (távolság, tartalom), az iskolai tanulmányok tartalmát, az idegen nyelvi kompetencia fejlettségét, a korosztályos érettséget és érdeklődést.

AJTP versenyek, rendezvények:

A VKG és a SZVTSZK törekszik arra, hogy tehetséges diákjaink részt vegyenek az AJTP versenyeken. Intézményünk a Varga Katalin Gimnázium rendezi meg minden évben a **Mentovich Ferenc Természettudományi Versenyt**. Diákjaink minden évben részt vesznek a Pécsi Művészeti Fesztiválon és a nyári balatoni gólyatáborban. A program nagy értéke a folyamatos fejlesztésekkel kialakított hagyományok egyre bővülő rendszere. Ezek programok nemcsak a széles körű tehetségfejlesztést szolgálják, hanem a program résztvevőinek országos kapcsolatrendszerét is erősítik. A pedagógusok számára is konzultációs lehetőségeket biztosítanak ezek a találkozások. A rendezvények ütemezését az intézmények év elején egyeztetik, azokat a program honlapján nyilvánosságra hozzák.

Motiválás, az AJTP program egyik kiemelt feladata a motiváció fenntartása és erősítése.

Pályaorientáció, pályaválasztás: az önismeret foglalkozások egyik kiemelt célja, hogy a továbbtanulás, illetve pályaválasztás előtt álló diákok értékrendszere, jövőképe kialakult, stabil legyen. Ennek érdekében a 10. és 12. évfolyamon önismereti foglalkozások során felméri és megfelelő irányba terelhetik jövőképüket és értékrendszerüket. Az önismeret révén továbbtanulási és pályaválasztási terveik érdeklődésükkel és személyiségükkel összhangban történik. A felnőttkori életszerepekről való gondolkodás az életpályatervezés részeként jelenik meg. Tematikus programok szervezésével biztosított, hogy a pályaválasztás előtt álló tanulók birtokába kerüljenek a továbbtanulással, a felsőoktatással kapcsolatos fontos információk.

2.5 A program értékelése

Minden tanév elején iskolai és végén pedig szakmai beszámoló készül, ennek alapján történik meg a beválás vizsgálata, és mindezen tapasztalatok szolgálnak alapul a következő tanévben a fejlesztési feladatok meghatározásához.

A program értékeléséhez, a beválás vizsgálatához használt indikátorok az alábbiak:

- továbbtanulási statisztika, versenyeredmények,
- lemorzsolódási mutatók, tendenciák
- teljesített vizsgák (ECDL, nyelvvizsgák, jogosítvány)
- kompetenciamérés eredményei
- tanulmányi eredmények,
- érettségi eredmények